

Till
Miljödepartementet
Miljodepartementet.registrator@regeringskansliet.se
Cc: jerker.forsell@regeringskansliet.se

Stockholm 2017-10-30

Remissvar med diarienummer M2017/01318/Ke till miljödepartementet om Kemikalieinspektionens rapport ”Begränsning av icke yrkesmässig användning av kemiska växtskyddsmedel i Sverige”, från Sveriges Biodlares Riksförbund.

Vi lämnar synpunkter särskilt vad gäller

- Behovet av kemiska växtskyddsmedel för privat användning (med kemiska växtskyddsmedel avses i fortsättningen syntetiska naturfrämmande ämnen, men inte allmänkemikalier som används även i matlagning och hushållens normala hygien)
- Riskerna för hälsa och miljö med privat användning av kemiska växtskyddsmedel
- De preliminära förslagen till åtgärder

Biodling

Biodlingen och bisamhället idag, utsätts för fler påfrestningar än tidigare. Utbredningen av varroakvalstret som kom till Sverige i slutet av 80-talet, flera virussjukdomar, miljöpåfrestningar från samhällets olika utsläppskällor, invasiva arter, omställningen av jordbruket mot mer monokultur, större fält och minskade arealer med blommande åkrar, färre åkerrenar och välgkanter som blommor, kort sagt rationaliseringen av jordbruket samt användningen av kemiska växtskyddsmedel både yrkesmässigt och privat. Som förbund representerar vi 98% av Sveriges organiserade biodlare. Sverige har idag ca 150 000 bisamhällen (SJV) som producerar 3 500 ton honung. Försäljningen uppgår till 6 000 ton årligen. Vi skulle i princip kunna fördubbla antalet bisamhällen.

Värdet av pollineringsarbetet anges ofta felaktigt, genom att Jordbruksverkets (SJV) värdering används av vissa forskare och tjänstemän i andra myndigheter. SJVs uppskattning anges ofta till ca 450-500 milj.kr. Den uppskattningen bygger endast på bidragsberättigade EU-grödor inom lantbruk och fruktodling. Den bygger dessutom på bulkpriset till råvaruleverantören (bonden), inte på konsumentpriset. Skulle vi lägga till de privata trädgårdarna, 325 000 hektar, se nedan, de vilda bär som pollineras av bina, plockas och konsumeras av allmänheten samt övriga växter som pollineras och bland annat används som foder för annan djurproduktion samt den biologiska mångfalden, blir värdet ett helt annat. Tyvärr finns inga större utredningsarbeten gjorda som kan fastställa ett värde. Men det rör sig om betydligt större tal eftersom det dessutom ska räknas i konsumentledets värde. Samtidigt minskar solitärbin och humlor i vissa områden, inte på grund av konkurrens från honungsbin utan på grund av jordbrukets rationalisering samt kemiska växtskyddsmedel. Vissa arter är utrotade helt i odlingsintensiva områden. Påverkan av vissa insektsmedel, främst neonicotinoider, har gjort att solitärbin och humlor inte kan reproducera sig. Neonicotinoiderna påverkar också bisamhället och humlornas bobyggande och liv mycket negativt, visar internationell forskning. Bidrottningen lägger färre ägg, minskar i storlek och har kortare livslängd.

Internationell forskargrupp varnar

En internationell forskargrupp IPBES (Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services)(www.ipbes.net) där representation från Sverige ingår, genom professor Riccardo Bommarco, SLU, har lagt fram en rapport för att skydda pollinatörer och produktionen av mat, på uppdrag av regeringen.

Vilda pollinatörer som bin och humlor är av stort värde för världens befolkning, inte minst för produktionen av mat. Pollinatörerna minskar dock i Nordamerika och Europa. Gruppens rapport ska ge underlag för beslutsfattare och samhälle att fatta beslut för att bevara pollinatörerna. Den kan användas både nationellt och internationellt, till exempel för att påverka Konventionen för biologisk mångfald. De publicerar nu en lista på tio punkter i Science, rekommendationer som de anser viktiga och möjliga för världens länder att genomföra.

Riccardo Bommarco menar att jordbruket är delvis ansvarigt för minskningarna av pollinatörer, men är också en viktig del av lösningen. Odling som hjälper pollinatörer, som ger dem mer föda och boplatser, bör understödjas.

Listan ser ut enligt följande:

1. Höj standarden för reglering av bekämpningsmedel globalt.
2. Främja integrerat växtskydd där mindre mängd bekämpningsmedel används och andra metoder istället används i första hand såsom biologisk bekämpning och åtgärder inom odlingen.
3. Ta hänsyn till indirekt och icke-dödlig påverkan vid riskvärdering av genmodifierade grödor.
4. Reglera förflyttning av odlade pollinatörer (minska risken för sjukdomsspridning och invasiva arter).
5. Utveckla försäkringssystem för att minska risker för lantbrukare som utnyttjar ekosystemtjänster i stället för kemikalier i lantbruket.
6. Erkänn pollinering som en resurs i lantbruket.
7. Stöd lantbruk som satsar på en mångfald av grödor – diversifierat lantbruk.
8. Bevara och återskapa grön infrastruktur (ett nätverk av livsmiljöer som pollinatörer kan röra sig emellan) i odlade och urbana landskap.
9. Utveckla långsiktig övervakning av pollinatörer och pollinering.
10. Finansiera forskning i samarbete med lantbrukare för att öka skördarna i ekologiskt, diversifierat och ekologiskt intensifierat lantbruk, dvs där man i större grad nyttjar tjänster som nyttoorganismer, t ex pollinatörer, bidrar med.

Aktuell forskning, publicerad, från Tyskland i naturreservat visar att 80% av insekterna försvunnit de senaste 30 åren. Jordbruket lastas för ett stort ansvar i denna utveckling. Det gäller både förändringen av landskapsbild och struktur vid rationalisering samt den ökande användningen av växtskyddsmedel inom denna sektor. Den totala belastningen på ekosystemet gör att många arter utrotas. Detta belastar naturligtvis även biodlingen lika mycket och förmodligen mer, eftersom den huvudsakliga biodlingen bedrivs i jordbrukslandskapet. Jordbruket skapar något som benämns inom biodlingen som ”gröna öknar” genom att åkerkanter och skogsbryn rensas från binas dragväxter *samt att även undervegetationen under jordbruksgrödorna, ”ogräset”, försvinner genom kemikaliebehandlingen. I Sverige används ca 700 ton ghyfosat mot ogräs och icke önskvärda växter årligen (motsvarar 14 styck 25-meters tankbilar à 50 ton). Av detta svarar hushållen för ca 10%. Resten är yrkesmässig användning av lantbrukare, odlare och vissa statliga verk. I princip slår man ut ekosystemet endast genom att använda detta medel. ****

I KemIs egen rapport beskrivs alternativ till kemikalier, olika handverktyg och metoder, som mycket väl kan användas av privat odling, se sidan 29. Oftast är denna odling av mindre omfattning och ska därför kunna skötas helt utan kemikalier. Det anser vi vara vägledande inom trädgårdsskötsel.

En trädgård och egen småskalig odling har man främst för att njuta av naturen, men med en viss struktur och form, eller med vissa växter som man tycker om. Men en trädgård är en del av naturen som inte kan formas hur långt som helst utan att oönskade effekter eller problem uppstår. En trädgård är alltid en del av den biologiska mångfalden, det ekologiska systemet. Man bör istället ”bjuda in” fjärilar och insekter till trädgården.

Inom den ekologiska odlingen har många olika metoder utvecklats och används, många i förebyggande syfte vid grönsaksodling, anläggning och skötsel av grönytor och hårdgjorda ytor och mot skadedjur. Detta beskrivs i KemIs text och stämmer med IPBEs 6-10:e punkter, vilket vi anser vara av grundläggande karaktär inför en framtida strategi.

Privata trädgårdar utgör en icke oansenlig del av kulturlandskapet idag. Enligt Fritidsodlarnas senaste beräkningar utgör de privata trädgårdarna i Sverige ca 325 000 hektar, ganska precis 5 gånger Dalarnas hela odlingsyta (65 000 ha). Dessa är fördelade över hela Sverige och fler tillkommer. Att radikalt kunna minska användningen av kemiska växtskyddsmedel på en så stor yta skulle vara av mycket stort värde för den biologiska mångfalden, matproduktionen och livsmiljön för både flora och fauna.

Tyvärr har det blivit ”mode” med vissa, mer stereotypa typer av trädgårdsanläggningar som kräver en viss typ av skötsel och där kemikalier är en del av konceptet. Det finns icke giftiga alternativa skötselmetoder för dessa trädgårdar.

Vi menar att behovet av kemiska växtskyddsmedel i privata trädgårdar och i privat odling är obefintligt. Det finns alternativa metoder för alla ”problem” förknippade med all odling, därför kan användningen av kemiska växtskyddsmedel på privat mark - helt förbjudas.

Den ekologiska odlingen visar många gånger på bättre skördar än den konventionella (kemi-odlingen). Ekoodlingen bevisar också att man kan odla helt utan giftiga kemikalier. Det borde inte bara vara kilogram och ton som värderar en livsmedelsproduktion, det är näringskvaliteten, den långsiktiga utvecklingen av jordens produktionsförmåga, miljöeffekterna samt uteblivna giftrester, som ger det verkliga värdet av en odling. All mat som produceras med giftiga kemikalier, innehåller restsubstanser av dessa produkter. Livsmedelsverkets ”gränsvärden” är i många fall satt efter ”god odlingsteknik” inte efter vad naturen och människan tål i form av gifter. Dessa gränsvärden är heller inte kalibrerade efter barn och kvinnor, utan män. Det totala intaget av all mat man äter, beräknas heller inte idag, utan endast enskilda produkter. Till det kommer ”cocktail-effekten” som inte värderas alls.

Riskerna och negativa konsekvenser

På flera områden tar KemI upp riskerna med användning av kemiska växtskyddsmedel inom den privata icke yrkesmässiga odlingen. Det gäller vatten- och grundvatten, på annan växtlighet, för barn- och husdjur, för fåglar, däggdjur och pollinerande insekter samt hud- och ögonirritation hos användare.

Vissa undersökningar antyder även samband mellan olika kemikalier och starkt ökande diagnoser, exempelvis olika bokstavskombinationer. Glyfosat återfinns redan i mat, öl, bröstmjök**** och i urinen hos människor.

Även ny forskning som kopplar glyfosat till cancer, lyfts fram. Även om de medel som innehåller glyfosat och är godkända idag för allmänheten, är mera utspädda än för yrkesmässigt bruk, delar vi uppfattningen att de bör förbjudas helt för privat bruk. Det finns flera alternativa metoder att tillgå och miljöriskerna är för stora. Glyfosat används i mycket stora mängder inom lantbruket idag, som återfinns i ytvatten och grundvatten. Vi behöver därför inte öka dessa föroreningar av glyfosat

genom en fortsatt privat användning. Genom ambitionen att ha en ogräsfri trädgård/anläggning, minskar antalet växter som skulle kunna utgöra en födokälla för pollinatörer.

Viktigt att understryka här är att klassningen och benämningen av glyfosat-preparat måste vara adekvat. Det är ett kemiskt växtskyddsmedel, en herbicid, och inte ett produktionshjälpmedel.

Våra ”små” husdjur

Bin är idag klassade som djur, vi sysslar alltså med djurhållning och eftersträvar friska djur utan att använda kemiska bekämpningsmedel. Vi använder dock en del organiska syror mot varroa-kvalstret, som annars skulle förinta bisamhällena. Även här söker vi nya vägar genom att satsa på att så kallade VSH-bin genom avel. Det är bin som själva kan rensa ut varroan från samhället. Då skulle vi även kunna utesluta de organiska syrorna.

Vi ser idag inte vidden av eller betydelsen för matproduktionens beroende av pollinatörer, i ett ekonomiskt värde. Det är därför svårt att jämföra förbud och deras effekter/konsekvenser mot värdet av pollinatörernas arbete som ekosystemtjänst och den biologiska mångfalden.

Anta att någon skulle komma på idén att behandla sina grödor/foder så att en annan produktionsgren inom livsmedelssektorn skulle lida skada, exempelvis att grisarna skulle bli sjuka, kommer reaktionerna från grisproducenterna med en helt annan styrka.

Vi anser att riskerna för hälsa och miljö, både för människor och djur, markant överskrider värdet av nyttan med privat användande av kemiska växtskyddsmedel.

KemIs förslag till åtgärder

Vi förstår inte riktigt utformningen av konsekvenserna i flera förslag. De bygger mycket på spekulationer och antaganden av framtida scenarier. Det gäller i synnerhet förslagen i kap. 3.2, där flera av konsekvenserna i de uppräknade scenarierna enkelt skulle kunna undvikas/omintetgöras genom regler, nationella klassningar och regleringar samt tydligare förbud. Ett önskvärt scenario från oss är att ***användningen av kemiska växtskyddsmedel i privata trädgårdar och hobbyodlingar förbjuds, även bekämpning på sådan mark utförd av företag.*** Först då kan miljöbelastningen minska. Olika klassningar som gör att man kan köpa tjänster av licensierade konsulter, kommer inte att minska användningen i samma utsträckning. Spekulationen att den olagliga handeln/användningen skulle öka, innebär sannolikt inte att den totala användningen skulle öka med ett förbud.

Sverige kan som enskild nation fatta beslut om att förbjuda växtskyddsmedel, även om de är godkända i EU.

Vi hänvisar därför till EU-direktiv 1107/2009 *

I detta direktiv kan vi läsa:

Kapitel 1, allmänna bestämmelser, artikel 1: Innehåll och syfte; punkt 4.

”4. Bestämmelserna i denna förordning baserar sig på försiktighetsprincipen i syfte att säkerställa att verksamma ämnen eller produkter som släpps ut på marknaden inte har någon negativ inverkan på människors eller djurs hälsa eller på miljön. Medlemsstaterna ska i synnerhet inte hindras från att tillämpa försiktighetsprincipen om det råder vetenskaplig osäkerhet kring de risker för människors eller djurs hälsa eller miljön som det växtskyddsmedel som ska produktgodkännas på deras territorium medför.”

Vi hänvisar även till Artikel 4.3 e i samma direktiv:

Det [växtskyddsmedlet] får inte påverka miljön på ett oacceptabelt sätt, med särskild hänsyn till följande aspekter om de vetenskapliga metoder som myndigheten godtagit för bedömning av sådana effekter finns tillgängliga:

- i) Dess öde och utbredning i miljön, särskilt kontaminering av ytvatten, inklusive flodmynningar och kustvatten, grundvatten, luft och jord, med hänsyn till platser långt borta från användningsstället till följd av långväga spridning i miljön.
- ii) Dess påverkan på arter som inte är mål för bekämpningen, inbegripet på dessa arters fortlöpande beteende.
- iii) Dess påverkan på den biologiska mångfalden och ekosystemet.

Vidare hänvisar vi till FN-rapporten av specialrapportörerna för rätten till mat och för giftiga ämnen från mars 2017, som slår fast att bekämpningsmedel är hot mot de mänskliga rättigheterna och har allvarliga konsekvenser för hälsa, samhällen och miljö. **

Sveriges Biodlare Riksförbund anser därför mot bakgrund av ovanstående att KemIs förslag 3.2, ett förbud för all privat icke yrkesmässig användning av kemiska växtskyddsmedel i kombination med ett förbud för yrkesmässig användning på privat område där kommersiell odling inte bedrivs är det enda förslag som kan uppnå en hållbar framtid. Vårt ställningstagande ska ses mot de kommentarer som vi lyft fram om KemIs förslag till åtgärder, ovan.

Stockholm 2017-10-30

Monica Selling

Förbundsordförande Biodlarna

/

eu Lars Hellander

förbundsstyrelseledamot samt

ordförande i kommittén för yttre miljö

* EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 1107/2009, av den 21 oktober 2009: om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG. (EGT L 309 24.11.2009, s. 1)

Ändrad genom:

M1 RÅDETS FÖRORDNING (EU) nr 518/2013 av den 13 maj 2013

M2 EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) nr 652/2014 av den 15 maj 2014

M3 KOMMISSIONENS FÖRORDNING (EU) 2017/1432 av den 7 augusti 2017

** FNs generalförsamlings rapport: från Human Rights Council, 27 februari-24 mars 2017: ”*Report of the special rapporteur on the right to food*”.

Under punkten B. Rekommendationer p. 106, 107, 108.

*** Vetenskaplig art. Om minskningen av insekter,

<http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0185809>

****<http://pubs.acs.org/doi/abs/10.1021/acs.jafc.5b05852>